

MERG

Tine Bergen

MERG

't Is misschien te vroeg.
Misschien is 't nog niet donker genoeg.

Het Zesde Metaal – 'Bouwt ip mie'

Ik vertel. Over de drive van gewone mensen. Over de inzichten van bijzondere mensen. Over de vreugde en pijn van alle mensen. Ik vertel verhalen die echt gebeurd zijn en verhalen die verzonnen zijn. Korte en lange verhalen. Verhalen voor kinderen. Verhalen voor volwassenen. Verhalen voor wie niet wil geloven. Verhalen voor wie moet geloven.

Iedereen en alles heeft een verhaal, de kunst is alleen het te vinden. Het is mijn kunst. Ik verdien er mijn brood mee.

En nu vertel ik dit verhaal. Mijn verhaal. Ons verhaal. Jouw verhaal? Een verhaal dat voorbij vlees, bloed en bot wil gaan, tot dat wat diep vanbinnen verborgen zit en je er maar heel langzaam uitgezogen krijgt.

Ik zal spijt hebben en kwaad zijn op mezelf en me afvragen waar ik aan begonnen ben. En ik zal niet de enige zijn. Maar toch doe ik het, want verhalen dienen om verteld te worden. En er is lang genoeg gezwegen.

Moeten ligt op het kerkhof en willen ligt ernaast. Dat zei mutti altijd toen we klein waren. Als we binnen wilden spelen, ook al scheen buiten de zon. Of als we echt nu een snoepje moesten. Moeten ligt op het kerkhof en willen ligt ernaast. Alsof mutti niks wil van het leven. En ik ken niemand die zoveel moet als mutti. Van zichzelf dan nog.

Er is niks mis met veel willen, weet ik nu. De kunst is de balans te vinden. Dat dunne randje tussen veel en té veel. Ik heb altijd gedacht dat ik te veel wilde. Iemand om graag te zien. Iemand die mij graag ziet. En dan liefst ook nog onvoorwaardelijk en voor altijd. Is dat veel willen? Of is het te veel?

Ik was vijf toen ik voor de eerste keer verliefd werd. Hij heette Thomas, had donker haar en hazelnootogen. Hij was zes. Zes! Hoe maakt een kind van vijf indruk op een man van zes? Ik vroeg het aan mama, die ik in die tijd nog alles vertelde.

‘Je zegt het hem gewoon.’

Je zegt het hem. Gewoon. Alsof de manier waarop mijn buik begon te tintelen wanneer ik aan hem dacht normaal was. Alsof ik niet wist hoe mijn oorlelletjes kleurden tot ze gloeiden telkens ik hem tegenkwam op de speelplaats. Dacht mama werkelijk dat er hierna ooit nog iets gewoon kon zijn?

Mama verjaarde en kreeg een kaart van zijn ouders, met Thomas’ naam er ook op. Ik bleef er maar met mijn vinger over gaan, alsof er minuscule deeltjes van hem in die letters waren blijven plakken.

Ik was een bakvis van vijftien. Ik was een kleuter van vijf. Ik besloot een tekening voor Thomas te maken. Eén die zo mooi was dat hij niet anders kon dan wegsmelten

als hij ze kreeg. Een tekening die alles vertelde en nog veel meer. Ik koos kleurkrijt in plaats van potloden. Dit was een werkje voor zachte, stompe randen, smeüige kleuren en glad papier.

Toen de tekening af was, liet ik ze aan mama zien, die ze met gepaste kreten bewonderde. Drie dagen lang nam ik de tekening mee naar school. Toen was het woensdagnamiddag en ik begroef ze in de tuin vlak naast Zeus, onze kater die een paar weken daarvoor onder een auto was gelopen. Ik had een hele avond lang tranen met tuiten gehuild toen ik het hoorde. Tot ik begreep dat Zeus echt niet meer terug zou komen, hoe hard ik dat ook wilde. Moeten ligt op het kerkhof en willen ligt ernaast.

Helemaal niks willen. Dat is veel erger dan veel te veel willen.

En toch vertel ik dit niet omdat ik het wil. Er zijn vrolijker onderwerpen om mijn dagen mee te vullen. Leukere redenen om te gaan oprakelen en uitspitten. Maar er zijn geen betere redenen dan deze. Het is oorlog. Al bijna dertig jaar. Tussen ons. Zeker. Maar dan heb je nog niet gezien hoe het in ons tekeer gaat. De twijfels, de spijt, de verwachtingen, de teleurstellingen en het hopen, telkens weer, tegen beter weten in. Er is niets erger dan dat laatste, dat kan ik je wel verzekeren.

Kun je vechten tegen iets dat in je zit? Ik probeer het al mijn hele leven. Tevergeefs, uiteraard. Dus nu wil ik het weten. Dat gat. In mij. Tussen ons. Waarom het er zit. Hoe groot het eigenlijk is. Hoe ik het gevuld krijg. Ik wil alles weten, van naaldje tot draadje en elke steek ertussen. En meer nog dan weten, wil ik het begrijpen.

Ik wil het bij zijn nekvel grijpen en er een verhaal van maken. Een verhaal dat hard is en koestert tegelijk, dat mooi is – hoewel het soms heel lelijk tekeergaat. Een verhaal dat verrast en inzichten geeft, ook al is alles wat het vertelt vertrouwd. Een verhaal dat zorgt, voor hen en voor mij, voor wie geweest is en wie zal komen. Een verhaal dat zorgt voor jou. Omdat jij dat verdient. Omdat goede verhalen dat kunnen.

Ik doe het niet omdat het dé manier is, want dat is het niet.

Maar het is wel mijn manier.

J e begint bij het begin en dan volgt de rest vanzelf. Zo zeggen ze dat toch? Ik heb geen idee wanneer het gat er is gekomen. Het is er nooit niet geweest.

Maar ik weet perfect wanneer dit verhaal begonnen is. Dit verhaal is begonnen met jou. Tweeënhalf uur heeft het jou gekost om op de wereld te komen. Van de eerste steek in mijn buik tot de schroeiende pijn aan mijn onderkant.

Ik heb je vaak uit mijn lijf gewenst, die laatste weken. Geen trappen meer tegen mijn ribben. Geen ander meer die besliste in welke houding ik zou proberen wat slaap te sprokkelen. En tegelijkertijd wilde ik je voor altijd opsluiten in dat donkere, natte nest dat jij voor jezelf gemaakt had. In mij.

Zo snel als je in dat nest was verschenen, zo snel besloot je het te verlaten. Vijf keer persen en daar dreef je in het water. Het duurde een paar seconden voor ik je vast scharrelde. Je had me in snelheid geklopt. Je schreeuwde je longen vol lucht. Neusde jezelf driftig een weg naar die tepel. Je hield vast om nooit meer los te laten. We klampten ons aan elkaar vast, aangespoeld in het bevallingsbad vol bloederig water.

Ik dacht dat ik het een en ander wist van hoe liefde werkt. Hoe het vleugels geeft en vernietigt. Hoe het lichtjes aansteekt en uitstampt. Toen werd ik moeder.

Over je natte hoofdje keek ik naar je huilende vader. Jij had zaken in werking gezet waarvan we het bestaan nog maar konden vermoeden. Maar vluchten kon niet meer. Dat wisten we. Misschien waren we er zelfs blij om. Want een betere reden om te blijven kon een mens zich niet indenken.

En vluchten werkte niet. Dat hadden we lang voor jouw komst al ontdekt.

‘Vesper. Zo’n bijzondere naam. Ze is prachtig.’
‘Dat is ze zeker.’

Mama neemt je van me over. Als vanzelf kruipt je hoofd-
je naar de plooi van haar arm. Je slaapt rustig verder. Mama
wordt mimi. Ik sta erbij en ik kijk ernaar. Opnieuw versteld
van wat jij allemaal kan teweegbrengen.

‘Went het al een beetje?’

Ik schud mijn hoofd.

‘Geef het tijd. Het is de grootste voor en na die je in je
leven zal kennen.’ Mama strijkt met haar wijsvinger over
de achterkant van je nek, daar waar je hoofdje begint. Hoe
weet ze dat je dat zo zalig vindt?

Je vader trekt me dichtertegen zich aan.

‘Je doet het goed.’ Mama blijft verder aaien.

‘Hoe kan je dat nu weten?’

‘Dat zie je toch? Ze slaapt, ze eet, ze lacht. Ze is tevre-
den, gelukkig. Een beter bewijs kan je niet hebben.’

Eindelijk lost de brok in mijn maag. Ik jank dat horen
en zien vergaat.

Mama legt je in je wiegje.

‘Bram, haal je even een glas water?’

Je vader verdwijnt naar de keuken. En dan is het de ach-
terkant van mijn nek waar diezelfde vinger zijn toverwerk
doet. Ik duw mijn hoofd in mama’s borst. Koester me in de
cocon die voor me gesponnen wordt door de witte lijnen
die over mama’s onderarmen kronkelen. Voor het eerst in
vierentwintig uur durf ik mijn ogen te sluiten.

Jij bent geboren in de nacht van vrijdag op zaterdag. Niet dat het veel uitmaakt, maar achteraf ben ik toch blij dat je niet op een maandagmorgen bent gekomen.

Ik ben een zondagskind. Om 25 minuten na middernacht ben ik op de wereld gekomen. Net lang genoeg gewacht.

Ik heb mezelf heel lang een zondagskind gevonden. Ik heb nooit moeite moeten doen om te leren. Als ik minder dan een negen haalde, was ik teleurgesteld. Alles wat ik deed, was een succes. Schreef ik een opstel voor een wedstrijd, dan won ik. Volgde ik zangles, dan om de solo te zingen. Alles wat ik deed, was een succes omdat ik alleen maar iets deed als ik heel zeker wist dat ik er een succes van zou kunnen maken.

Geen perfectere dekmantel dan perfectie. Perfecte kinderen zijn graag gezien. Perfecte kinderen stellen gerust. Perfecte kinderen worden met rust gelaten.

Ondertussen weet ik: het zijn niet de mensen die gebukt gaan onder hun leed of die de bal demonstratief mislaan waar je je zorgen om moet maken. Let vooral op die mensen bij wie alles goed gaat.

Toen was ik amper tien en trots. Trots dat ik als enige van de klas het huiswerk koos waarbij ik een gedicht moest maken in plaats van sommen. Trots dat ik met dat gedicht ook een prijs won. Trots dat ik samen met papa en mama uit eten ging om het te vieren. Te trots om echt te luisteren naar het geroddel van mijn klasgenootjes over mijn domme plan om schrijver te worden. Te trots om vriendjes te missen die voor mij kwamen applaudisseren toen ik het podium op mocht klimmen.

Als je moet kiezen tussen trots of treurnis, tussen zondag of maandag, dan is de keuze snel gemaakt.

Jij kijkt.

Zo scheel als een otter en met prut die langs je neus loopt. Maar ik heb nog nooit een mens zo echt zien kijken als jij. En je kijkt naar mij. Of moet ik zeggen dat wij naar elkaar kijken? Ik wil mezelf wijsmaken dat je alles wat ik je nu vertel begrijpt, maar volgens de kinderarts kan ik even goed *bla bla bla* zeggen en dan zou je net hetzelfde reageren. Kinderartsen weten ook niet alles.

Ik strijk met mijn vinger over de jouwe. Zachter babyvel dan de duurste crème een volwassene ooit kan beloven. Lange vingers met taps toelopende vingertoppen, net zoals je vader. Je hebt de spitse kin van je mimi. De brede voeten van mijn broers. Ik zoek mezelf in jou en ben vreemd opgelucht wanneer ik niks herken.

Je trekt je neusje op. Jij bent niet bezig met zoeken. Jij vindt. Wat vind je van mij?

Ik peuter aan je oranje pakje. Een erfstuk dat je gisteren van mama hebt gekregen en dat prachtig vloekt met het witte, kanten mutsje waar je omi mee toekwam. Dat je vader dat mutsje ooit gedragen heeft. Dat ik dat pakje ooit gedragen heb! Jou staat alles.

Ik kijk. En kijk. De kleur katapulteert me genadeloos terug in de tijd. Naar het oranje rokje met witte strepen waarin ik mijn eerste communie heb gedaan. Naar de pistachekleurige trui met een strook van vierkantjes in hetzelfde oranje daarboven. Naar alle andere meisjes die eruitzagen alsof ze gingen trouwen. Hagelwit, compleet met kanten handschoentjes en hakjes. Naar de jongens die hun best deden om Ken van de troon te stoten.

Hagelwit was ook de kleur die ik in gedachten had. De winkel waar mama en papa me mee naartoe namen, ver-

kocht geen wit. Een mens kan veel willen, het moet ook kunnen. Bij de schoenen had ik mijn been toch stijf gehouden. Ik droeg onder mijn veelkleurige outfit dus zwarte, fluwelen ballerina's met donkerpaars stiksel. Gekocht bij de discounter, 'want het was toch om maar één keer te dragen'. Ik was apetrots op die schoenen, tot ik de kerk binnentapte. Ik heb ze inderdaad maar één keer gedragen.

Nu denk ik: mama en papa hadden toch op zijn minst kunnen proberen me tegen mezelf te beschermen. Toen dacht ik aan mama. Hoe zij ons keer op keer vertelde hoe zij haar communie van vati en mutti moest doen in een knaloranje kleedje, tussen alle andere witte *wannabe-brides*. Hoe ze vati en mutti vervloekt had. Hoe zij me zoiets nooit zou lappen. Ik zou zelf mogen kiezen.

En nu heb ik jou oranje aangetrokken. Voorlopig lijkt je er nog mee te kunnen lachen. Daar in die oranje outfit op de drempel van de kerk besefte ik voor het eerst de impact van perspectief. Dit is ons verhaal, maar dit keer ben ik degene die vertelt. Eindelijk. Niet dat ik me opgelucht voel. Ik had liever een ander verhaal verteld. Ik had dit liever niet aan jou verteld. Maar ik geloof dat je anders toch zou voelen wat wordt verzwegen. Het zit in je, daar kan ik niks meer aan veranderen. En ik geloof dat weten beter is dan weifelen.

Niet dat jij me het type lijkt dat hard weifelt. Ja, lach jij maar, met je wriemelende, vrije, blote teentjes. Gelijk heb je. Leef vooral in het moment. Er komt nog meer dan genoeg tijd waarin je kan dubben en kniezen. Als het ook maar enigszins in mijn macht ligt, ga ik die zo lang en zo hard mogelijk voor ons uit duwen.

Je geeft een deel van je melk terug. In dikke straatjes loopt de zure brij over het oranje.

Ik twijfel. Besluit dan toch om je een frisse outfit aan te doen en je vuile pakje demonstratief op tafel te laten liggen. Zodat mama zo dadelijk ziet dat je het hebt gedragen. Dat er een goede reden is waarom je het nu niet meer draagt. Enfin. Goed. Ik ben vrij zeker dat mama zal opmerken dat ik mezelf wel heel veel werk aandoe als ik je bij elk wissel in een propere outfit ga steken. En jij zal kijken.

‘Wat ben jij nu aan het doen?’ Onthutst stapt je vader de slaapkamer binnen, waar ik mezelf in mijn trouwjurk probeer te wringen.

‘Ik wilde kijken of ze al terug past.’ Schaapachtig wriemel ik aan de jurk, die ik halverwege over mijn heupen heb gehesen.

‘Natuurlijk past ze nog niet.’

De snelheid van het antwoord komt hard aan. In de ijdele hoop dat de zaken niet nog erger kunnen worden, strompel ik naar de spiegel.

‘Je bent nog geen week bevallen,’ hoor ik je vader achter me mompelen. Hij zegt niet veel, maar hij heeft nog altijd niet door wanneer hij echt moet zwijgen.

De bel gaat, jij wordt ontstemd wakker.

Het is mama die even later de krakende trap naar boven beklimt. Ze heeft maar één blik op mijn betraande spiegelbeeld nodig. ‘Toen ik bevallen was van Gus, zei vati een paar uur nadien dat ik eruitzag alsof ik nog zwanger was. Ik geloof dat ik hem dat nog altijd niet vergeven heb. De vent krijgt nog geen pingpongbal uit zijn lijf geperst, waar haalt hij het recht?’

Ik schiet in de lach en het snot schiet terug in mijn neus. Ik moet hoesten. Mama klopt op mijn rug, geeft me een zakdoek, schuift zichzelf tussen mij en mijn spiegelbeeld. ‘Cadeautje.’

Ik staar naar de gouden, papieren zak van die bekende, dure winkel. ‘Voor mij?’

‘Voor wie anders?’

Ik peuter aan het papier tot er een waterval van zachte, stevige, blauwgrijze stof tevoorschijn komt.

‘Een borstvoedingskleedje. Probeer eens.’

Het past perfect. Benadrukt een décolleté dat ik nooit eerder had, verbergt rondingen die ik nooit eerder heb moeten verbergen. Er kruipt zowaar een lachje in mijn spiegelbeeld.

‘Bedankt.’ Mijn armen schieten onhandig rond mama’s nek, laten even onhandig snel weer los. Ik wil zeggen dat ze precies goed heeft gekozen. Dat dit veel te duur is en ze dit niet had moeten doen. Dat ik blij ben dat ze het toch heeft gedaan. Ik kauw op mijn lippen, draai mijn tong vier keer rond. Ik ben teleurgesteld en opgelucht wanneer jij samen met je vader in de kamer verschijnt.

Mutti en vati komen op bezoek. Ik geef je niet graag uit handen, maar plots zit je daar dan toch op mutti's schoot.

Mutti kijkt. Jij kijkt. Ik kijk.

'Een viergeslacht,' is het eerste wat mutti zegt na een lange stilte.

Ik knik en zwijg. We weten allemaal dat dit viergeslacht nooit op foto vastgelegd zal worden. Ik voel de vertrouwde twijfel onder mijn ribben knagen. Had ik wel het recht jou hierin te brengen? Hoe hard ik ook timmer en veeg en ijver, zal je nest niet altijd te gammel blijven? Verdien je niet beter dan ik je ooit zal kunnen geven?

'En hoe was de bevalling?' Mutti zet zich wat rechter.

'Blij dat het voorbij is.'

Mutti knikt. 'Je hebt geen keus: het zit erin, het moet eruit.'

Ik knik ook. Denk aan de doodoener die ik al het vaakst te horen heb gekregen: nadien ben je al die pijn meteen vergeten. Mutti gebruikt hem niet. Zeven kinderen heeft ze uit haar lichaam geperst, waarvan er vijf zijn blijven leven. Ik moet er niet aan denken. Wil er niet aan denken.

'De geneeskunde staat vandaag zoveel verder. Tegenwoordig kan je zoveel kiezen. Ik had het wel geweten.'

We hebben het mutti allemaal al horen verkondigen, dat ze haar twee laatste kinderen liever niet had gehad. Waarop haar jongste zoon steevast repliceert dat ze dan haar twee beste zou hebben gemist. En dan lacht iedereen. Want we weten dat het waar is. Wat mutti zegt. Maar ook wat oom Leo, het lievelingskind, zegt.

'Hoe is het met jou?'

Mutti haalt haar schouders op. Nu pas zie ik hoe fragiel ze daar in de zetel zit, bedolven onder de kussens.

‘Klagen helpt niet.’

‘Het kan opluchten.’

‘Moet ik dan maar de hele dag gaan klagen? Dan kan ik toch beter kijken naar wat ik wel nog heb?’

We kijken weer allebei naar jou. Ik moet op mijn handen gaan zitten om mezelf ervan te weerhouden je uit mutti’s armen te rukken. Gelukkig begrijp je dat en begin je te jammeren.

Kijken naar wat er is, mutti is er een kei in. Ze kan het zo goed dat ze werkelijk niet meer ziet wat er niet is. Het is een gave waar ik stikjaloers op kan zijn.

Tegelijkertijd denk ik: als mutti wat meer had gezien wat er niet was, moest ik dat nu misschien niet doen. Je duwt je gezicht in mijn borst. Ik knoop mijn blouse open en mutti en vati maken zich uit de voeten. Een paar dagen oud en je lijkt me nu al zo goed te begrijpen. Ik word er warm en wrevelig tegelijk van.